

## VII.

**Om Dr. Morten Børups Levnet.***Af Holger Fr. Rørdam.*

Den i Overskriften nævnte berømte Skolemand kaldes nu almindelig Børup, medens Samtiden kaldte ham Børup, hvilket ogsaa bevislig er den rette Form for Navnet. Han antog nemlig efter al Sandsynlighed Navn efter sin Fødeby; men der findes intet Børup nærmere ved Aarhus eller Skanderborg end en Kirkeby en Milsvej nord for Randers, medens der ligger et Børup i Tranbjerg Sogn i Ning Herred mellem Aarhus og Skanderborg. Hovedbeviset er dog, at hans rette Biograf, som nedenfor skal omtales, og andre Forfattere fra det 16de Aarh. kalde ham Børup<sup>1</sup>). Navnet Børup er altsaa enten at betragte som en Latini-  
sering af Børup, eller som en Uagtsomhedsfejl af senere Forfattere.

I »Skrifter, som udi det kongelige Videnskabers Selskab ere fremlagde og nu til Trykken befordrede«, 11te Del (1777), S. 391—S., udgav den bekjendte og højt for-  
tjente Literator, Rektor Jens Worm i Aarhus, »Vita Martini Borupii ex Claudii Lyschandri de nato et renato Christiano IVto Historia MSta, olim asservata in Bibliotheca Wilhelmi Wormii. Transscripta manu Petri Fogh.« Dette Levnetsløb er Hovedkilden til hvad der er bekjendt om Dr. Morten Børup<sup>2</sup>). Worm antager, som Titelen angiver, at M. Klavs Lyschander er Forfatter af denne Levnetsbeskrivelse saavel som af den Historie om Christian IV.s Fødsel og Daab, hvori Børups Levnet findes indført som en Episode, i Anledning af at den af Børup opfundne Narredands, som Disciplene i Aarhus Skole forud forlystede sig med, opførtes under Festlighederne ved Prinds Christians Daab. Dette er imidlertid en stor Fejltagelse, thi den rette Forfatter til dette, i det originale Haandskrift endnu opbevarede, historiske Værk er Dr. Erasmus Lætus (Rasmus Glad), og Lyschander har kun taget en Afskrift eller gjort

<sup>1</sup>) Saaledes M. Morten Pedersen (født 1537 i Grenaa, Discipel fra Aarhus Skole) i sine vigtige haandskrevne kronologiske Optegnelser. Hr. Bibliothekar Bruun har meddelt mig, at han ogsaa har fundet Formen Børup i et gammelt Haandskrift, men uheldigvis har han ikke optegnet Stedet.

<sup>2</sup>) I Sevel Blochs Trondhjemske Blandinger, S. 148—50, findes aftrykt nogle »Curiosa de Martino Borupio, Rectore Aarhusiensi, 1504,« der i det væsentlige synes at være et Udtog af Lyschandrs Recension af B.s Vita, dog med enkelte Tillæg andenstedsfra.

et Udtog af dennes Skrift<sup>3)</sup>. Men uheldigvis har han heri været ligesaa sjusket som i sine fleste andre historiske Arbejder, og ovenikjøbet har han flikket Børups Levnet med nogle af sine egne Opdigtelser eller Fejltagelser, saa at Worms Udgave ingenlunde indeholder nogen paalidelig Text. Da det er min Hensigt, engang, naar Lejlighed tilbyder sig, at udgive, om end med Forkortninger, Er. Lætus's Skrift om Christian IV.s Fødsel og Daab, der indeholder mange interessante lagtagelser af en paalidelig Forfatter, der skildrede sin Samtid, og hvis Værk hidtil langt fra er udtømmende benyttet, saa skal jeg her indskrænke mig at antyde nogle bestemte Punkter, hvori Lyschander afviger fra sin Kilde, som han ellers ordret (Afskriverfejlene fraregnede) afskriver. Han siger, at B. var omtrent 40 Aar, da han tog Magistergraden i Kjøbenhavn; herom indeholder det orig. Haandskrift intet. Han lader B. studere Theologi i Köln og tage Doktorgraden i denne Videnskab sammesteds; men Lætus siger, at B. studerede Jus civile og creeredes til Dr. juris der. Lyschander har af sit eget tilsat det Sykke (S. 393—4): *Parvæ staturæ fuit . . . oborta est*. Om B.s Disciple siger Lætus: *Discipulos reliquit, quos ipsi quidem vidimus cognouimusque longe præstantissimos*, Andream Lætum, auunculum et nutricium nostrum, Torchillum Abeldgardium, Johannem Synningium, Petrum Paulinum, Simonem Christiernum et alios itidem eximios clarosque viros multos: qui etc. Dette har Lyschander omkalfatret paa følgende Maade: *Discipulos reliquit: Torchillum Abelgaardium Nobilem, Nicolaum Molsingium, Johannem Synningium, Petrum Paulinum, Simonem Christiernum, et alios itidem eximios clarosque viros multos: Ut Georgium Viburgium, Fionensem, Johannem Tausonium, Ripensem, Jacobum Schønningium, Viburgensem, Episcopos. Qui etc.* Efterretningen om, at Sadolin, Tavsén og Skjønning have været B.s Disciple, hviler altsaa kun paa Lyschandrs usikre Avtoritet; og en nøjere Undersøgelse vil føre til en Forkastelse af denne, senere saa mangfoldige Gange gjentagne, men ligefuldt urigtige, Antagelse, der er opstaaet af senere Tiders Lyst til at gjøre alle den Tids berømte Mænd til Børups Disciple. Endelig kan det bemærkes, at kun i Lætus's Haandskrift findes B.s smukke Majvise i den ægte Skikkelse (alle andre Steder, hvor den er aftrykt, er den

<sup>3)</sup> Er. Lætus Haandskrift: *De nato baptizatoque primo Friderici II filio etc.* findes i Gl. kgl. Saml. 2589. 4. Før jeg kjendte det, meddelte jeg i Ny kirkeh. Saml. II, 284—9 et Udtog af Skriftets 4de Bog, som Gram har gjort, vedkommende danske Kirkeforhold i det 16de Aarhundrede.

mere eller mindre fejlfuldt gjengiven), og at der overhovedet maa tillægges Er. Lætus's Meddelelser om Morten Børup stort Værd; thi ikke blot havde han selv været Discipel i Aarhus Skole, hvori han blev indsat faa Aar efter B.s Død, men han beretter udtrykkelig, at han modtog Majvisen, som han selv halvvejs havde glemt, af B.s ovennævnte Discipel Petrus Paulinus (Provst M. Peder Povlsen i Roskilde), der elskede den højlig fra sine Skoledage af. Som ovenfor er bemærket bruger Lætus stadig Navnet Børup, som jeg derfor anbefaler til fremtidig Brug i Skrift og Tale.

---